

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇOCUKLARIN ÇEVRE KİRLİLİĞİ KAVRAMINI ALGILAYIŞLARININ YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİ

Sinem Duman 21894468-Pelin Ayrancı 21893794-Nuran Pala 21895800-
Tuğçe Gözel 21894798-Mensure Büşra Güneş 21894878
Danışman: Dr. Belkis Tekmen

Giriş

İnsan ve yaşadığı ortam iç içe geçmiş haldedir. Çünkü çevre, bedenimizin dışındaki dünyadan ibaret değil, etkilendiğimiz ve biçimlendiğimiz, bize şekil veren yerdir. Çevrenin insan hayatı için bu kadar önemli olmasına karşın, günümüzde çevre sorunları her geçen gün daha da artmaktadır. Yaşanan bu artış nedeniyle çevre kirliliği insan hayatını tehdit etmeye başlamıştır. Çevre sorunları ve bu sorunların maruz bıraktığı sonuçlar, çevre eğitimi konusunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle çevre eğitiminin küçük yaşta çocuklara verilmesi, daha sağlıklı bir dünyada yaşamak için yapılacak yatırımlar arasında en önemlisidir.

Bu nedenle okul öncesi dönem çevre eğitimi için kritik yıllardır. Konuyla ilgili incelenen makalelere bakıldığında ülkemizde verilen okul öncesi eğitimde çevre bilincinin yeterli olmadığı görülmüştür. Okul öncesinde çevre eğitiminin amacı çocukları çevre konusunda bilinçlendirmek, bu konuda yeterli bilgi ve beceri kazandırmak, olumlu yönde kalıcı tutum ve davranışlar sergileyebilmelerine yardımcı olmak ve etkin katılımlarını sağlamaktır.

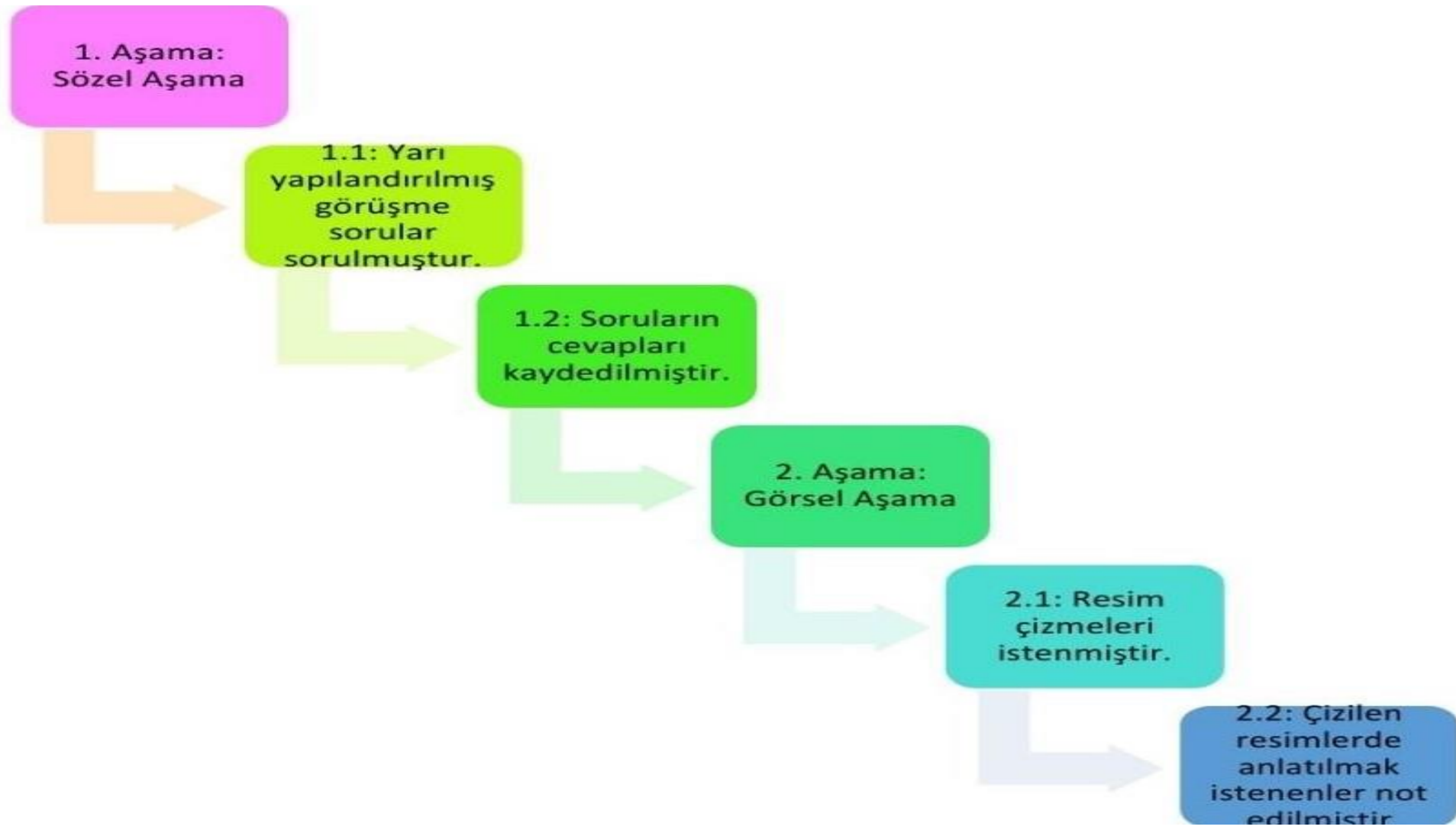
Okul öncesi döneme devam eden farklı yaş gruplarından olan çocukların konuyla ilgili var olan bilgi ve becerilerini incelemek ve farklılıkları üzerinden çevreye ve çevre kirliliğine ilişkin algılarını ortaya koymak amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemi olan eylem araştırması ile birlikte sanat temelli araştırma yöntemi kullanılmıştır. Eylem araştırmalarında hakkında veri toplananların araştırmaya aktif bir şekilde katılımlarına önem verilmektedir.

Küçük yaşlardaki çocukların düşüncelerini ve duygularını sanat temelli yöntemle başvurarak çizdikleri resimler yoluyla gözlenmeye çalışılmıştır.

Veriler yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi ve gösterge bilimsel resim analizi tekniği ile toplanmıştır.

Sonuç- Öneriler

Çocuklara erken yaşlarda çevre eğitiminin verilmesi, hem çevreye karşı bilinçlenmelerini hem de çevreyi koruma ve geliştirme davranışlarını kazanmalarını sağlamaktadır.

Okul öncesi eğitimde çevre eğitiminin yer aldığı zenginleştirilmiş eğitim programlarına ihtiyaç vardır. Ayrıca öğretmenlere okul öncesi eğitim programı kapsamında çevre bilincini çocuklara nasıl kazandırabilecekleri yönünde örnek etkinlik uygulamalarının sunulması önerilmektedir.

Okul öncesinde çevre bilincini arttırmaya yönelik planlanan etkinlikler, çocukların çevre bilinci gelişimini desteklemektedir. Bu etkinlikleri uygulayarak çocukların çevre bilincinin geliştirilmesinde oldukça önemli rolü bulunan okul öncesi öğretmenlerine ise çevre algılarını çocuklara nasıl kazandırabileceklerine yönelik hizmet içi eğitim, konferans, seminer gibi eğitimlerin verilmesi önerilmektedir.

Bulgular

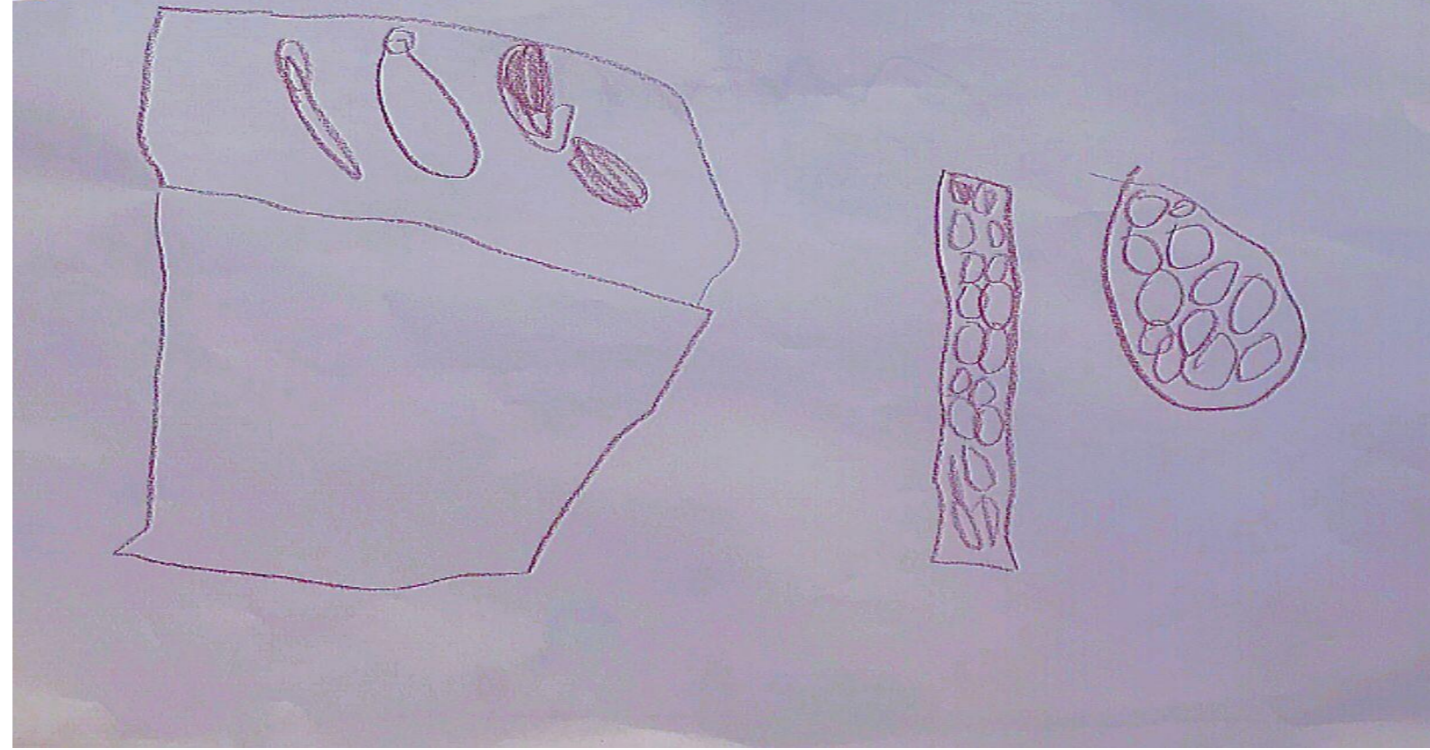
Araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının çevre kirliliği algılarını belirlemek amacıyla çocuklarla yapılan yüz yüze görüşmelerde ve resim çizimi çalışmalarında gösterge-gösteren-gösterilen sınıflandırmasında yaşa bağlı olarak benzerlikler ve farklılıklar bulunmuştur.

3 yaş çocuklara uygulanan sözel aşama da çevrelerini etraflarındaki nesnelere tanımladıkları görülmüştür. Çevre kirliliği sorulduğunda kara kirliliği ve hava kirliliğine yer verdikleri görülmüştür. Çevrenin kirlilikten nasıl etkilendiği sorulduğunda, üzüntü gibi duygusal cevaplara yer vermişlerdir. Çevreyi kirleten ve temizleyen olarak insanı örnek vermişlerdir.

4 yaşta ise sözel olarak uygulanan aşamada çevreyi genellikle çevre kirliliği ve hayvanlar olarak tanımlamışlardır. Çevre kirliliği ile ilgili soruyu ise çevrelerinde gördükleri; mangalı yakmak, çöpleri atmak, ormanları yakmak gibi davranışlarla örneklendirmişlerdir. Çevre kirliliğinden nasıl etkileniliyor olabileceği sorusuna cevap verirken daha uzun cümleler kurdular ve canlılar ve dünyamız çevre kirliliğinden çok kötü etkileniyor ve sağlığınıza zarar veriyor şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır. Aldıkları önlemlere ise çiçekleri suladım, odamı topladım, çöpleri çöp kutusuna attım gibi örnekler vermişlerdir.

5 yaşa uygulanan sözel aşamada çevreyi yaşam alanı olarak görüp orman, ağaçlar, denizler ve hayvanlar üzerinden örneklendirmişlerdir. Çevre kirliliğini günlük yaşamlarından örnekler vererek anlatmışlardır. Çevre kirliliğini kara-hava-su kirliliği olarak ele almışlardır. Çevreyi kirleten etmenleri çöp, poşet, cam, plastik gibi çeşitlendirdiler ve bunun temel kaynağının insan olduğunu dile getirdiler. Çevre kirliliği için önlemler alınması gerektiğinin öneminden bahsetmişlerdir.

3 yaş grubunun görsel aşamada çizilen örnek resim ve yorumu:

«Çöp kutusu, çöpler (cam, kağıt), Çöp arabaları çöpleri toplayıp torbaya koymuş.»

4 yaş grubunun görsel aşamada çizilen örnek resim ve yorumu:

«Temiz çevre daha güzel, kirli çevre kötü ve pis. Çevremiz temiz olunca çiçekler açar. Çevremiz kirli olunca her yer çöp dolar ve kuşlar ölür.»

5 yaş grubunun görsel aşamada çizilen örnek resim ve yorumu:

«Çocuk yere atılan çöpleri topluyor. Her tarafı tertemiz yapsa da insanlar yine de yerlere çöp atıyorlar. Çocuk çöplerin çöp kutusuna ve geri dönüşüm kutusuna atmalarını istedi ve herkes anladı. Konserve kutusu, plastik şişe, poşet, dondurma çubuğu.»

Kaynaklar

- Balat, G. U., & Önkol, F. L. (2017). Okul öncesi dönemde fen eğitimi öğretim yöntemleri. (5. Baskı). Berrin Akman, Gülten Uyanık Balat ve Tülin Güler, (Ed.). Okul öncesi dönemde fen eğitimi: İçinde 123. Ankara: Pegem.
- Saz, B., Osman pehlivan, E., Demir, İ. ve Bay, D. N. (2020). Okul öncesi çocuklarının çevre kirliliği algısının incelenmesi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF), 4(3), 191-215.
- Güzelyurt, T. & Özkan, Ö. (2018). "Erken Çocukluk Döneminde Çevre Eğitimi İçerikli Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi" I. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, İKSAD 9-11 Mart 2018, Mardin.